

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Усачов Богдан Олександрович
(прізвище, ім'я, по батькові)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Сучасні тенденції розвитку страхового ринку України
(назва кваліфікаційної роботи магістра)

072 Фінанси, банківська справа та страхування
(шифр і назва спеціальності)

Студента 4 курсу _____ Усачова Б.О.
(номер курсу) (підпис) (ініціали, прізвище)

групи ФС-61а
(шифр групи)

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело. _____ Б.О. Усачов
(підпис) (ініціали та прізвище здобувача)

Керівник доцент, к. е. н. _____ О. С. Журавка
(посада, науковий ступінь) (підпис) (ініціали, прізвище)

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему:

«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ»

студента Усачова Богдана Олександровича

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Сучасний стан вітчизняного страхового ринку недостатньо відповідає тенденціям розвитку світового страхового ринку. Формування ефективного страхового ринку потребує розробки ефективної політики в сфері страхування, зміцнення довіри до вітчизняного страхового ринку з боку населення, інвесторів, страхувальників, іноземних перестраховиків, створення розвиненої платоспроможної системи страхування.

Аналіз стану страхового ринку України, вивчення стримуючих чинників його розвитку та розробка пропозицій його подальшого розвитку є надзвичайно актуальними в сучасних умовах.

Метою роботи є розгляд теоретичних засад та здійснення аналізу сучасного стану страхового ринку України і визначення шляхів його подальшого розвитку.

Об'єктом дослідження є процес і закономірності розвитку страхового ринку України.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти функціонування та розвитку страхового ринку України.

Методи дослідження базується на системному підході щодо розкриття сутності та тенденцій розвитку ринку страхування. Під час теоретичного розкриття теми дослідження використовувались загальні методи: наукова абстракція, індукція та дедукція, аналіз та синтез, логічне узагальнення. Для аналізу тенденцій розвитку страхового ринку та одержання окремих результатів було використано спеціальні методи дослідження: групування, порівняльний та статистичний аналіз, розрахунково-аналітичні методи.

Інформаційною базою проведення досліджень слугували законодавчі та нормативні акти України, що регламентують страхову діяльність, аналітичні огляди, статистичні звіти, офіційні дані Нацкомфінпослуг; монографічні дослідження та наукові публікації, електронні ресурси.

Основний результат роботи: сформовані у дипломній роботі теоретичні узагальнення та практичні рекомендації спрямовані на удосконалення страхового ринку України.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, добровільне страхування, обов'язкове страхування, страхові премії, страхові виплати, рівень страхових виплат.

Основний зміст дипломної роботи викладено на 35 сторінках, у тому числі використаних джерел з 45 найменувань. Робота містить 15 таблиць, 9 рисунків, а також 6 додатків.

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

№ п/п	Назва пунктів	Термін подання
1	Економічний зміст понять, що характеризують страховий ринок та його структуру	до 22.05.20
2	Аналіз основних показників розвитку страхового ринку за період 2014-2019 рр	до 29.05.20
3	Аналіз показників страхової діяльності та галузевої структури страхового ринку України за 2014-2019 роки	
4	Проблемні аспекти та напрями подальшого розвитку вітчизняного страхового ринку	

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи бакалавра: розкрити економічний зміст понять, що характеризують страховий ринок та його структуру; проаналізувати основні показники розвитку страхового ринку за останні п'ять років; провести оцінку показників страхової діяльності та галузевої структури страхового ринку України; з'ясувати проблеми та окреслити напрями розвитку ринку страхування в Україні з врахуванням світових глобалізаційних процесів.

8. Консультації по роботі:

Пункт	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

Дата видачі завдання: "25" березня 2020 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____

Підпис

Завдання до виконання одержав _____

Підпис

О. С. Журавка

Ініціали, прізвище

Б.О. Усачов

Ініціали, прізвище

ЗМІСТ

Вступ.....	7
1 Економічний зміст понять, що характеризують страховий ринок та його структуру.....	9
2 Аналіз основних показників розвитку страхового ринку за 2014-2019 рр...	16
3 Аналіз показників страхової діяльності та галузевої структури страхового ринку України за 2014-2019 роки	24
4 Проблемні аспекти та напрямки подальшого розвитку вітчизняного страхового ринку.....	33
Висновки	39
Список використаної літератури	43
Додаток А Трактуювання категорії «страховий ринок»	47
Додаток Б Динаміка показників проникнення та щільності страхування	49
Додаток В Темпи приросту показників капіталізації страхового ринку	50
Додаток Г Концентрація страхового ринку України.....	51
Додаток Д Рейтинг страхових компаній.....	52
Додаток Е Концепції розвитку страхового ринку України	53

ВСТУП

При зростанні конкуренції на світовому та національних ринках особливо важливе значення набуває питання убезпечення суб'єктів господарювання від різних потенційних загроз, створення системи соціального захисту населення від негативних факторів. Для розв'язання цих завдань потрібно забезпечити стабільне функціонування та ефективний розвиток ринку страхування.

Сучасний стан страхового ринку України не відповідає загальним тенденціям функціонування міжнародного страхового ринку. Формування та розвиток ринку страхування вимагає впровадження ефективної політики в сфері страхування, забезпечення платоспроможності страхових компаній, відновлення довіри у населення до вітчизняного страхового ринку, інвесторів, іноземних перестраховиків.

Дослідження загальних тенденцій розвитку сучасного страхового ринку в Україні, виявлення стримуючих чинників та розробка пропозицій його подальшого розвитку є надзвичайно актуальними в сучасних умовах.

Проблемам становлення та загальним тенденціям розвитку страхового ринку присвятили свої праці такі вітчизняні вчені: О.О. Гаманкова, В.Д. Базилевич, Н.М. Внукова, О.І. Барановський, Л.М. Горбач, О.В. Кнейслер, О.В. Козьменко, А.М. Єрмошенко, Н.І. Налукова, С.С. Осадець, М.В. Мних, Н.В. Ткаченко, В.М. Фурман, В.П. Унінець-Ходаківська, В.В. Шахов, С.І. Юрій та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є розгляд теоретичних засад, здійснення аналізу тенденцій розвитку сучасного стану страхового ринку України, з'ясування проблем та визначення шляхів щодо його подальшого розвитку.

Основні завдання: розкрити теоретичні засади, які характеризують страховий ринок та його структуру; проаналізувати розвиток страхового

ринку за основними показниками; провести оцінку страхової діяльності та галузевої структури страхового ринку України; з'ясувати проблеми та окреслити напрями розвитку ринку страхування в Україні.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процеси та закономірності розвитку страхового ринку України.

Предметом роботи виступають теоретичні й практичні засади функціонування та розвитку страхового ринку України.

Під час теоретичного розкриття теми дослідження використовувались загальні методи: наукова абстракція, індукція та дедукція, аналіз та синтез, логічне узагальнення. Для аналізу тенденцій розвитку ринку і одержання окремих результатів було використано спеціальні методи дослідження: групування, порівняльний та статистичний аналіз, розрахунково-аналітичні методи.

Інформаційну базу проведення досліджень склали законодавчо-нормативні акти України, що регламентують страхову діяльність, аналітичні огляди, статистичні звіти, офіційні дані Нацкомфінпослуг, монографічні дослідження, наукові публікації, електронні ресурси.

Практичне значення одержаних результатів становлять визначення сучасних тенденцій та надання рекомендацій для подальшого ефективного розвитку страхового ринку України.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, чотирьох пунктів, висновку, списку літератури та додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на 35 сторінках, у тому числі використаних джерел з 45 найменувань, який розміщено на сторінках 43-46. Робота містить 15 таблиць, 9 рисунків, а також додатки, які розміщені на сторінках 47-52.

ВИСНОВКИ

Налагоджена система страхування сприяє безперервності національного виробництва, соціальному захисту населення, економічній стабільності й активізації інвестиційних процесів в країні.

В процесі виконання кваліфікаційної роботи досліджено теоретичні та аналітичні аспекти розвитку СР в Україні. Обґрунтовано, що в науковій літературі існують різні підходи до трактування категорії «страховий ринок». Відповідно до проведеного аналізу страховий ринок розглядається, як:

- форма організації економічних відносин у сфері грошового обігу з приводу формування і використання страхового фонду, інших фондів та ресурсів страховика за допомогою купівлі та продажу страхових продуктів;
- сфера грошових відносин, де об'єктом купівлі та продажу виступає страховий захист;
- сукупність учасників ринку (страховиків, страхувальників та страхових посередників), які беруть участь у реалізації страхових продуктів.

Встановлено, що незважаючи на тенденцію щодо зменшення чисельності страхових компаній, ринок страхування є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Кількість СК станом у 2019 р. становила 233, з яких 23 СК зі страхування життя та 210 СК з ризикового страхування.

Проведено аналіз ключових показників розвитку СР, в ході якого, ми виявили, що в сучасних трансформаційних економічних процесах галузь має мізерний вплив на загальний соціально-економічний стан країни. Показник проникнення страхування має стійку тенденцію до зменшення: з 1,95% у 2013 р. до 1,32% у 2019 р. У розвинутих країнах показник має значення від 3 до 10%. Незначний відсоток населення звертається до страхових установ для укладання договорів зі страхування, про що свідчить низьке значення показнику щільності страхування.

Досліджуючи показники капіталізації СР встановлено такі негативні тенденції: зменшення по таким показникам, як власний капітал, гарантійний фонд, обсяг сплачених статутних капіталів, активів. Страхові організації не акумулюють значний обсяг інвестиційних ресурсів, що в свою чергу уповільнює, і так не досить позитивний стан економіки нашої країни.

Охарактеризовано страхову діяльність та особливості сформованої галузевої структури СР України. На протязі досліджуваного періоду загальний обсяг валових страхових платежів та валових страхових виплат постійно зростали, що є позитивною тенденцією. Проте необхідно зазначити про доволі низький рівень страхових виплат, порівняно з обсягом страхових премій, найвище значення показника 27% було у 2015 та 2017 роках. В країнах з розвинутим страховим ринком цей показник перебуває в межах 40-80%.

Також треба зазначити наявність диспропорції в галузевій структурі страхового ринку: ризикове страхування акумулює 91% всієї страхової премії. В структурі ризикового страхування найбільша частка валових страхових премій протягом досліджуваного періоду припадає на добровільне майнове страхування (56–60% від загальної суми валових страхових внесків).

Щороку спостерігається приріст з добровільного особистого страхування та обов'язкового недержавного страхування. Не зважаючи на велику кількість обов'язкових видів страхування, визначених в Законі України «Про страхування», ринок розвивається за рахунок добровільного страхування. Частка добровільного страхування станом на 2019 рік дорівнює 85,7 %. Частка ринку страхування життя коливається від 6,71 % до 8,72 %.

Приріст валових страхових внесків за досліджуваний період відбувся за такими видами страхування: автострахування, страхування майна, страхування від вогневих ризиків, страхування життя, страхування від нещасних випадків, медичне страхування, страхування від нещасних випадків. Особливо високі темпи приросту спостерігалися за страхуванням медичних витрат та страхуванням кредитів.

Страхові компанії не використовують в повній мірі механізм перестраховування. Також можемо констатувати наявне превалювання перестраховування за рахунок резидентів. Для України питання перестраховування ризиків у нерезидентів особливо є особливо актуальним оскільки місткість внутрішнього страхового ринку обмежена і є незначною. Перестраховування у нерезидентів в Україні знаходиться в межах нормативних норм, проте не вирішеною залишається проблема контролю за діяльністю перестраховиків-нерезидентів з боку регулюючих органів України.

В порівнянні з розвинутими страховими ринками європейських країн, в яких страхування охоплює понад 90% страхового поля, в Україні попит на страхові послуги користуються значно менший – до 10% страхового поля, що свідчить про наявність в Україні значних резервів розвитку ринку страхування, реалізація яких залежить від ефективності національної економічної політики.

Нами були проаналізовані державні концепції розвитку вітчизняного СР, та Законопроект «Про страхування», розроблений НБУ разом з міжнародними експертами та учасниками фінансового ринку.

Страховий ринок України потребує реформ, враховуючи при цьому його сучасний стан, соціальне значення і притаманний сфері страхування потужний інвестиційний потенціал. Для подолання проблем СР України необхідно докласти значних зусиль та провести важливі зміни усім учасникам процесу страхування, а саме:

- страховим компаніям варто розширити перелік страхових послуг, зосередитись на задоволенні потреб населення, а не максимізації власного прибутку та створити вільний доступ для громадян країни до поля своєї діяльності;
- уряду варто удосконалити систему оподаткування страхової галузі, залучити страховий ринок до вирішення проблем соціального страхування та залучити населення до медичного та пенсійного страхування;

- населенню варто усвідомити важливість та значимість страхування свого майна, здоров'я, життя;
- спеціальним органам страхового нагляду необхідно вдосконалити свою діяльність шляхом підвищення контролю за національними страховими компаніями та впровадження певних дій щодо попередження неплатоспроможності страхових компаній;
- необхідно розвивати ринок перестрахування;
- важливим аспектом є налагодження шляхів співробітництва з іноземними страховими компаніями та закріплення ділових зв'язків з ними у довгостроковій перспективі з метою запозичення іноземного досвіду для покращення структури страхового ринку, яка б відповідала міжнародним вимогам;
- повернення довіри населення країни до страхових компаній;
- надавати доступну, відкриту для будь-кого інформацію з приводу діяльності страхового ринку, його стану та певних змін, що відбуватимуться на ньому.

Наведені заходи допоможуть подолати кризові явища на страховому ринку України, значно поліпшать фінансовий стан страхових організацій, матимуть позитивний вплив на розвиток фінансового ринку в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білик І.В. Особливості структури та інфраструктури страхових ринків України та Польщі / І.В. Білик // Теорія та практика фінансів: зарубіжний досвід // Світ фінансів – 1(14), березень. – 2008. – С.168.
2. Внукова Н. М. Страхування : теорія та практика : навчальний посібник. / Н. М. Внукова, Л. В. Временко, В. І. Успенко та ін. – 2-ге видання, перероблене та доповнене. – Харків : Бурун Книга, 2009. – 656 с.
3. Вовчак О. Д. Страхові послуги: навчальний посібник / О. Д. Вовчак, О. І. Завійська; Мін-во освіти і науки України. – Львів : «Компакт-ЛВ», 2007. – 656 с.
4. Гарматій Т. Проблеми розвитку страхового ринку України / Гарматій Т. // Банківська справа». – №5. – 2016. – С. 55-63.
5. Городніченко Ю. В. Тенденції та перспективи розвитку страхового ринку України / Городніченко Ю. В. // Економіка і суспільство. – 2017 р. – Вип. 10. – С. 559-563.
6. Гутко Л. Страховий ринок України: стан, проблеми розвитку та шляхи їх вирішення // Економіка. Фінанси. Право. – К., 2014.
7. Дьячкова Ю.М. Страховий ринок в умовах нестабільної економіки / Ю.М. Дьячкова // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2014. – №2 (33). – С.172-176.
8. Журавка О. С., Васильчук А. Ю. Аналіз сучасного стану страхового ринку України. Ефективна економіка. 2017. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5493>
9. Залетов О.А. Страхование в Украине (под ред. Слюсаренко О.А. д-р екон. наук), – К.: МА «BeeZone», 2015
10. Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч. посібник. Центр навчальної літератури Алерта, 2017. – 376 с.
11. Горбач Л. М. Страхування. Навчальний посібник. / Л. М. Горбач., О. Б.

Каун – К. : «Кондор», 2010. – 520 с.

12. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року. Постанова Правління НБУ від 18.06.2015 року №391. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>.

13. Кулина Г. Світовий ринок страхових послуг в умовах зміни парадигми глобального економічного розвитку / Г. Кулина, Я. Фаріон // Світ фінансів. – 2017. – № 3(52)

14. Ліга страхових організацій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uainsur.com/stats/non-life/>.

15. Лютий І. О. Страхові компанії у розбудові фінансового ринку України / І. Лютий // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2015. – №81/82. – С.24-26.

16. Огляд страхового ринку – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://nfr.gov.ua/ua/Ohliad-strakhovoho-ryнку.html2>

17. Нечипорук Л.В. Страховий ринок: закономірності становлення та розвитку в умовах глобалізації: Монографія. Харків: Право, 2010. 280 с.

18. Нові вектори розвитку страхового ринку України : монографія / [Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильєва Т.А. та ін.; кер. авт. колективу д.е.н., проф. О.В. Козьменко]. Суми : Університетська книга, 2012. 317 с.

19. Статистика страхового ринку України. [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://forinsurer.com/stat>.

20. Страхование. Практикум : учеб. пособие для академического бакалавриата / под ред. Л. А. Орланюк-Малицкой, С. Ю. Яновой. – М. : Издательство Юрайт, 2015. – 575 с.

21. Страхування : підручник. Горбач Л.М., Кадебська Е.В. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 544 с.

22. Страхування: навч. посіб. / Т.А. Говорушко, В.М. Стецюк; за ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2014. 328 с.

23. Страхування: Практикум / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; ред. В. Д. Базилевич. К.: Знання, 2011. 607 с.
24. Плиса В. Й. Страхування : навчальний посібник / В. Й. Плиса. – 2-ге вид. . – К. : Каравела, 2008. – 392 с.
25. Підсумки діяльності страхових компаній України [Електронний ресурс]. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife>.
26. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96 Верховна Рада України – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80/page>
27. Стратегія розвитку страхового ринку України в 2012-2021. Проект від 23.08.2012 року розроблений Українською федерацією убезпечення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257.
28. Про схвалення Концепції розвитку страхового ринку України до 2010 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.08.2005 № 369-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/369-2005-%D1%80>.
29. Пономарьова О.Б. Визначення проблем страхового ринку та їх вирішення / А.В. Бодня, М.А. Іванченко, О.Б. Пономарьова // Глобальні та національні проблеми економіки – №5. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/166.pdf>
30. Рейтинг страховых компаний Украины. Фориншурер страхование. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife>
31. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012–2021 рр. [Електронний ресурс]. URL: <http://pck.kneu.edu.ua/?p=686>.
32. Сучасний страховий бізнес: визначальні стратегії конкурентного розвитку [Електронний ресурс]. URL: https://kon-insurance.mnau.edu.ua/files/work_2019/49.pdf.
33. Страхові премії ростуть, а компанії «тануть» [Електронний ресурс]. URL: <https://www.insa.com.ua/uk/blog/strahovye-premii-rastut-kompanii-tayut/>.

34. Страхування : підручник / За ред. В. Д. Базилевича, – К. : Знання, 2008. – 1019 с.
35. Страхування в зарубіжних країнах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1300/43/>
36. Страхування : підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. С. С. Осадець, д - р, екон. наук, проф. – К. : КНЕУ, 2006. – 528 с.
37. Ткаченко Н. В. Страхування. Навчальний посібник. / Н. В. Ткаченко. – К. : Ліра-К, 2007. – 376 с.
38. Сайт страхового ринку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.insurancetop.com.
39. Статистичний портал Statista, ВВП в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.statista.com/statistics/296140/ukraine-gross-domesticproduct>
40. Офіційний сайт Державної служби статистики України – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
41. Українська федерація убезпечення. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2011-2020 роки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257.
42. Фисун І. В. Страхування : навч. посіб. / І. В. Фисун – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 240 с.
43. Хитрова Е.М. Проблемы и перспективы развития страховых отношений в условиях повышения концентрации рынка / Е.М. Хитрова // Известия Уральского государственного экономического университета. – 2014. – № 2 (52). – С. 2–34.
44. Ходько Р. М. Вітчизняне страхування рухається до світових стандартів / Р. М. Ходько // Галицькі контракти. – 2009. – № 2. – С. 21-24.
45. Яворська Т. В. Страхові послуги : навчальний посібник / Т. В. Яворська. – Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Економічний факультет, 2008. – 250 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk725596.pdf>

ДОДАТОК А

ТРАКТУВАННЯ КАТЕГОРІ СТРАХОВИЙ РИНОК

Таблиця А. 1 – Погляди вчених на термін «страховий ринок»

Прізвище вченого	Визначення страхового ринку
Ю.М. Журавльов	Страховий ринок - система економічних відносин, яка складає сферу діяльності страховиків і перестраховальників в даній країні, групі держав і в міжнародному масштабі по наданню відповідних страхових послуг страхувальникам.
С.С. Осадець	Страховий ринок - це економічний простір, в якому взаємодіють страхувальники (формують попит на страхові послуги), різноманітні за формами організації страхові компанії (страховики, котрі задовольняють попит на послуги), страхові посередники (агенти та брокери), а також організації страхової інфраструктури - асоціації та об'єднання, що діють на ринку.
Л.О. Орланюк- Маліцкая	Страховий ринок - особлива сферу грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає специфічна послуга - страховий захист, формується пропозиція і попит на неї.
В.В.Шахов	Страховий ринок - це особливе соціально-економічне середовище, визначена форма економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист, формується попит і пропозиція на нього.
С. Єфімов	Страховий ринок є особливою соціально-економічною структурою, визначеною сферою грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист, формується попит та пропозиція на нього.
А.К. Шихов	Страховий ринок - це сфера специфічних економічних відносин, що складаються між страхувальниками (застрахованими особами, вигодонабувачами), що мають потребу в силу можливого випадкового настання несприятливих для їх матеріальних, нематеріальних цінностей (благ) у страховому захисті майнових інтересів, і страховиками, що забезпечують його за рахунок використання ними в цих цілях страхових фондів, що формуються зі сплачуваних страхувальниками грошових внесків (страхових премій)
В.Д.Базилевич	Страховий ринок - це частина фінансового ринку, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист, формується попит і пропозиція на нього.
М.М. Сухоруков	Страховий ринок - окрема сфера послуг і специфічних соціально-економічних відносин, що включає в себе сукупність структурно пов'язаних між собою продавців і покупців страхових послуг (страхових продуктів), а також інших учасників страхових відносин, інтереси, потреби і діяльність яких реалізуються згідно з певними правилами і регулюються концепціями контролю, що поділяються учасниками ринкових страхових відносин.
М.В. Жарова	Страховий ринок - це система економічних відносин, що виникають з приводу купівлі-продажу специфічного товару "страхова послуга" в процесі задоволення суспільних потреб у страховому захисті, який реалізується через страховий інтерес.

Продовження таблиці А.1

Н.М. Внукова	Страховий ринок - це складна багатофакторна динамічна система, що становить діалектичну єдність двох систем - внутрішньої системи (страхові продукти, система організації продажу страхових полісів і формування попиту, гнучка система тарифів, власна інфраструктура страховика) і зовнішнього оточення (система взаємодіючих сил, що оточують внутрішню систему ринку і впливають на неї).
М.І.Басаков	Страховий ринок - система економічних відносин, що складає сферу діяльності страховиків та перестраховиків у даній країні, групі країн і міжнародному масштабі.
А.В.Криворучко	Страховий ринок - це сфера фінансово-економічних відносин між страховиками і страхувальниками по наданню страхових послуг і захисту майнових інтересів юридичних осіб і громадян, а також по здійсненню відповідної фінансової діяльності в межах чинного законодавства з боку комерційних страхових компаній і фірм чи державних організацій.

ДОДАТОК Б
ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ ПРОНИКНЕННЯ ТА ЩІЛЬНОСТІ
СТРАХУВАННЯ

Рисунок Б.1 – Показник проникнення страхування, %

Рисунок Б.2 - Показник «щільності страхування», дол. США

ДОДАТОК В
ТЕМПИ ПРИРОСТУ ПОКАЗНИКІВ КАПІТАЛІЗАЦІЇ СТРАХОВОГО
РИНКУ УКРАЇНИ

Таблиця В. 1 – Динаміка темпів приросту показників капіталізації ринку за період з 2014 по 2019 рр.

Показник	Темп приросту, %				
	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2018/2017	2019/2018
Власний капітал	-16,75	-17,82	-4,61	-0,79	-0,51
Обсяг сплачених статутних капіталів	-4,27	-12,53	1,34	-1,52	-12,43
Статутний капітал в середньому на одну страхову компанію	1,26	1,75	6,86	6,88	6,40
Сформовані страхові резерви	16,10	13,93	9,21	17,98	9,58
Активи	-13,57	-7,66	2,33	10,65	0,59
Гарантійний фонд	-25,97	-25,5	-8,81	-4,27	1,38

ДОДАТОК Г
КОНЦЕТРАЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Таблиця Г.1 – Концентрація ринку страхування життя у 2015-2019 роках

Перші страховики	Надходження премій, млн грн					Частка на ринку, %				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Перші 3	936,1	1186,5	1586,6	2122,1	2662,4	42,8	43,0	54,5	54,3	57,6
Перші 10	1921,4	2465,2	2794,7	3783,9	4471,2	87,9	89,4	95,9	96,9	96,7
Перші 20	2164,0	2741,2	2911,0	3904,8	4624,0	99,0	99,5	99,9	100,0	100,0
Перші 50	2186,6	2756,1	2913,7	3904,8	4624,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Усього	2186,6	2756,1	2913,7	3904,8	4624,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця Г.2 – Концентрація ринку ризикового страхування у 2015-2019 роках

Перші страховики	Надходження премій, млн грн					Частка на ринку, %				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Перші 3	4049,8	6140,8	8641,5	6834,4	6739,4	14,7	18,9	21,3	15,0	13,9
Перші 10	10011,2	14470,8	17751,9	18022,2	18358,0	36,3	44,6	43,8	39,6	37,9
Перші 20	16613,3	20322,2	25501,6	28119,4	29035,2	60,3	62,7	62,9	61,9	60,0
Перші 50	23408,7	27855,6	35651,4	40205,5	42843,6	85,0	85,9	88,0	88,4	88,6
Перші 100	26472,1	31417,7	39547,9	44497,5	47469,0	96,1	96,9	97,6	97,9	98,1
Усього	27549,4	32414,2	40518,1	45461,4	48377,2	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

ДОДАТОК Д РЕЙТИНГ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Таблиця Д.1 – Рейтинг страхових компаній з ризикового страхування за валовими страховими преміями у 2015-2019 роках, млн грн

Місце в рейтингу	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
1	Кремінь (1952,11)	Кремінь (2742,12)	Кремінь (3803,63)	Уніка (2041,62)	ARX (2299,42)
2	АХА страхування (1089,65)	Інгосстрах (1479,19)	Уніка (1702,91)	АХА страхування (1891,48)	Уніка (2152,17)
3	Уніка (1008,06)	АХА страхування (1400,43)	АХА страхування (1678,70)	Арсенал страхування (1886,71)	ТАС СГ (1815,10)
4	Арсенал страхування (882,48)	Арсенал страхування (1211,26)	Арсенал страхування (1583,89)	РЗУ Україна (1516,95)	Арсенал страхування (1886,71)
5	АСКА (809,05)	РЗУ Україна (1120,36)	РЗУ Україна (1287,79)	ТАС СГ (1387,75)	РЗУ Україна (1709,19)

Таблиця Д.2 – Рейтинг страхових компаній зі страхування життя за валовими страховими преміями у 2015-2019 роках, млн грн

Місце в рейтингу	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
1	МетЛайф (416,54)	МетЛайф (621,02)	МетЛайф (748,46)	МетЛайф (951,72)	МетЛайф (1231,36)
2	Уніка життя (261,92)	ТАС (285,86)	Уніка життя (450,92)	Уніка життя (668,37)	Уніка життя (871,29)
3	ТАС (257,64)	Уніка життя (279,66)	ТАС (442,1)	ТАС (502,03)	ТАС (559,72)
4	ГРАВЕ Україна страхування життя (215,60)	ГРАВЕ Україна страхування життя (252,58)	РЗУ Україна страхування життя (299,84)	Аска-життя (500,90)	РЗУ Україна страхування життя (523,83)
5	РЗУ Україна страхування життя (177,82)	РЗУ Україна страхування життя (239,52)	Аска-життя (296,49)	РЗУ Україна страхування життя (413,05)	Аска-життя (383,79)

ДОДАТОК Е

КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Таблиця Е. 1 – Концепції розвитку страхового ринку України

Назва	Орган, який розробив	Характеристика
Концепція розвитку страхового ринку до 2010 року	Кабінет Міністрів України	Визначення основних напрямків розвитку ринку страхування, вирішення ряду важливих питань щодо інтеграційних процесів, захисту інтересів населення, зміцнення довіри страхувальників, залучення довгострокових фінансових ресурсів, розвиток ринків фінансових послуг.
Стратегія розвитку страхового ринку України в 2012-2021 роках	Українська федерація ubezpieczenia	Метою є відродження первинної ролі страхування як суспільно-корисної функції захисту майнових інтересів громадян, суб'єктів економічної діяльності та держави на основі встановлення методологічної єдності страхової звітності, підвищення вимог до аудиторів страховиків, розбудови ефективного державного нагляду за страховим ринком, впровадження реального захисту прав споживачів, удосконалення системи управління страховими ризиками.
Стратегія розвитку страхового ринку на 2016 рік	Рейтингове агентство «Кредит-Рейтинг»	Для розвитку української страхової галузі необхідно підвищити рівень професіоналізму топ-менеджменту, визначити оптимальні стратегії та плани, страховим компаніям необхідно перерозподілити свої інвестиційні потоки на користь активів із низьким рівнем ризику, що підвищить фінансову стійкість.
Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року	Правління НБУ	Метою є зменшення кількості страхових компаній при одночасному збільшенні рівня проникнення страхування до 7%. Також основними завданнями є запровадження накопичувального страхування, збільшення обсягу довгострокових інвестицій в економіку України за рахунок довгострокових резервів страховиків зі страхування життя, створення передумов для розвитку агостраховання та добровільного медичного страхування.